

Luova Itämeri

Alf Rehn

Onko luovuus liike vai välähdys? Tulevatko ideat, ne mullistavat ja maailmaa muuttavat, yhdessä hohdokkaassa hetkessä, vai luommeko me ne jatkuvasti aaltoilevan liikkeen kautta? Kysymys voi vaikuttaa filosofiselta, jopa turhalta, mutta samalla tapa jolla lähestymme sitä, kertoo paljon siitä mitä etsimme kun puhumme asioista kuten muutos, kehitys, innovaatio, yrittäjyys ja niin edelleen.

Niin, mitä tekemistä tällä on Itämeren kanssa? Metaforana aalto on tietenkin sekä helppo että hieman halpa. "Aivan kuin Itämeren aallot, niin ihmiset ideat kohtaavat, risteävät ja sulautuvat toisiinsa." Herttainen väittämä, mutta kertooko se meille paljon? Idea siitä, että Itämeren aaltoilu kertoisi meille mitään sen ympäröivien kansojen luovuudesta, tai oikeastaan mistään muustakaan, on naiivi. Itämeri itsessään on tuskin kovin kiinnostava, eikä mikään pikkunäppärä metafora tätä muuta.

Samalla, jos mietimme Itämeren ympäröiviä maita, ja näiden pyrkimystä löytää itsestään luovuutta ja innovaatiota, se, miten katsomme luovuuden luonnetta, vaikuttaa siihen mitä me panemme siitä merkille. Normaali tapamme keskustella luovuudesta rakentuu olettamukselle, että se syntyy tietystä jo olemassa olevassa kentässä.

Tällöin Itämeri on lähinnä sarja erillisiä maita ja näissä olevia kenttiä, etukäteen rajattuja tiloja, joiden sisällä luovuus voi kukkia. Kentät voivat olla yhteydessä yli meren ja maarajojen, mutta me puhumme silti maiden luovista kentistä erillisinä, viitaten esimerkiksi Puolan elokuva-alaan tai Eestin ruoka-teollisuuteen. Joka maalla oletetaan olevan enemmän tai vähemmän verrattavia kenttiä, ja tätä kautta maiden välisiä eroja vähätellään. Samanlaista tapahtuu, kun puhumme Itämerestä maantieteellisenä ominaispiirteenä, jonka perusteella sitä ympäröivät maat jakaisivat jotain selkeää ja selvää. Rajoitamme ja redusoimme, määrittelemme ja etsimme selviöitä.

Luovuus kenttänä on kiinnostava juuri tästä syystä – ihminen haluaa hallita ja tehdä siitä jotain mallinnettavaa. Haluamme nähdä luovuuden jonain, joka ilmenee hetkessä ennemmin kuin aaltoilevana prosessina, koska jälkimmäistä on vaikeampaa määritellä. Haluamme nähdä Itämeren maiden luovat kentät keskenään verrattavina, koska tämä mahdollistaa policy-päätökset, järjestelmän ja selkeät teoriat. Haluamme jopa käyttää käsitteitä kuten "Itämeri" jonain, mikä tekee maista enemmän toistensa kaltaisia, koska tämä vähentää monimutkaisuutta ja mahdollistaa yksinkertaisia väittämiä tietystä kentästä.

Luovuutta ei voi käsitellä näin rajoitetulla tavalla. Luovuus ei ole joko/tai, ennemmin se on sekä/että/ei kumpikaan. Luovuus aaltoilee, mutta arvaamattomasti. Sen liikehdintä kyseenalaistaa kaiken, myös tapamme katsoa aaltoilua.

Jos haluamme nähdä Itämeren luovana alueena, meidän tulisi jättää taaksemme idea siitä että tiedämme mitä tämä tarkoittaa, tai että luovuus olisi jotenkin "valmiina" odottamassa. Meidän ei tulisi lähteä vertailuista tai samankaltaisuuksien etsimisestä, eikä siitä että jokin tietty osa alueesta olisi "luovempi" kuin jokin toinen. Luova alue ei sisällä jotain tiettyä, vaan se on risteys, jossa ideat, käytännöt, kitkat ja ongelmat kohtaavat. Se ei vain ole liikkeessä, se on itse liike, joka on huomenna eri kuin tänään.

Luovuus Itämeri-alueella ei ole hetken välähdys, jotain jota voi mallintaa. Se on jatkuvaa elävää liikettä. Maat, jotka ympäröivät sitä ovat erilaisia, ihastuttavan mahdollisia verrata keskenään. Näiden kohtaamiset eivät luo yksinkertaisia efektejä innovaatiojärjestelmää varten, vaan kitkaa, kummastusta ja kipinöitä.

Itämeri ei kiinnosta minua sen hyödynnettävien samankaltaisuuksien takia, vaan siksi, että sen monet omituiset liikkeet aaltoilevat, luoden omituisia liikkeitä, suurempaa monimutkaisuutta ja vähemmän verrattavuutta. Juhlistakaamme tätä.

Alf Rehn
Liiketaloustieteen professori
Åbo Akademi
alf.rehn@abo.fi

Haluatko PULLOPOSTIN sähköpostiisi?

Liity postituslistallemme: www.centrumbalticum.org/kolumni

Centrum Balticum

Vanha Suurtori 7

20500 Turku

puh. 020 775 1341

www.centrumbalticum.org

centrumbalticum@centrumbalticum.org